

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
МАП УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА ЗООВЕТЕРИНАРНА АКАДЕМІЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ВЕТЕРИНАРНИХ ПАТОЛОГІВ**

**ІІІ КОНФЕРЕНЦІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА
ВЕТЕРИНАРНИХ ПАТОЛОГІВ
(21-23 КВІТНЯ 2004 р.)**

ЧАСТИНА І

ХАРКІВ 2004

ВИДОВИЙ СКЛАД СТРОНГЛІД КОНЕЙ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ УНІВЕРМУ ПРИ КИШКОВИХ НЕМАТОДОЗАХ

А.А. Антіпов, С.С. Шмаюн

Білоцерківський державний аграрний університет

Сильний, витривалий, гордий, ніжний. Це все про коня, без якого ще донедавна люди не уявляли свого існування. Незважаючи на бурхливий розвиток техніки, автомобільного транспорту, кінь і понині залишається вірним помічником у господарській діяльності людини.

Тенденції відродження та розвитку конярства, що спостерігаються в останні роки в Україні внаслідок реформування суспільних відносин та змін в структурі сільськогосподарського виробництва можуть дати економічно значимі результати тільки за умови епізоотичного благополуччя та корінного поліпшення еколого-паразитологічної ситуації.

До теперішнього часу встановлено, що в процесі еволюції в організмі коней пристосувалось паразитувати більше ніж 90 видів гельмінтів. Найбільше паразитологічне значення мають паразитичні нематоди, в особливості стронгіліди. Незважаючи на значне зниження кількості поголів'я коней та застосування цілого арсеналу протипаразитарних препаратів, суттєвого поліпшення паразитологічної ситуації в конярстві не сталося.

На конфермах та спеціалізованих господарствах стронгіліди широко розповсюджені як в Україні (Шмаюн С.С., 1997) так і за її межами (Сафіуллін Р.Т., Єнгашев С.В., 2002) і наносять значні економічні збитки конярству спричиняючи загибель поголів'я, затримку росту і розвитку лоша, зниження племінних і спортивних якостей та працездатності тварин (Кадиров Н.Т., 1980). Тому розробка ефективних методів контролю чисельності паразитичних нематод є одним з актуальних завдань сучасної паразитології.

Основним сучасним методом профілактики та оздоровлення коней від нематодозів є дегельмінтизація. Використовують досить ефективні хімічні препарати (бензimidазоли: мебендазол, тіабендазол, фенбендазол; піримідини: пірантел, комбантрин; тетрамізоли: тетрамізол, левамізол; препарати групи івермектинів). Однак, нераціональне, тривале і безконтрольне використання антигельмінтиків призвело до розвитку резистентних рас нематод. В США, Канаді, країнах Європи в тому числі і в Україні резистентність зустрічається більш ніж у половині господарств. Необхідно також зазначити, що сучасні стратегії антигельмінтного лікування тварин спрямовані на знищення паразитичних стадій нематод в організмі хазяїна. При цьому популяція вільноживучих личинок на пасовищах залишається поза дією програм боротьби з паразитами. З літературних джерел відомо, що приблизно 95 % популяції гельмінтів знаходиться на пасовищі у вигляді личинкових стадій і лише біля 5 % популяції паразитує в організмі тварини-хазяїна. Це є причиною швидкої реінвазії і низької ефективності хімічних препаратів, а також великих економічних витрат і витрат часу.

Одним із найефективніших засобів боротьби з паразитарними хворобами сільськогосподарських тварин є аверсектинові препарати, в тому числі і універм 0,2 %-ний. Препарат випускають у формі порошку. 1 г препарату містить 2 мг аверсектину С. Застосовують його в дозі 5 г на 100 кг маси тіла дворазово з інтервалом 24 години. Препарат є малотоксичним для теплокровних тварин і в рекомендованих та в 5 разів перевищених дозах не проявляє сенсibilізуючої, ембріотоксичної, тератогенної та мутагенної дії. Забій коней на м'ясо дозволяється через 14 днів після останнього застосування препарату.

Мета роботи – вивчення видового складу стронгілід та нематодоцидної ефективності універму 0,2 %-ного в умовах учбово-дослідного господарства Білоцерківського державного аграрного університету (БДАУ).

Матеріали і методи досліджень. Дослідження фекалій проводились на конях старших 3-річного віку, спонтанно інвазованих стронгілідами в лабораторії кафедри паразитології і фармакології БДАУ та в лабораторії відділу паразитології Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України (м. Київ).

Для копрологічного дослідження коней на наявність яєць гельмінтів використовували метод Mc Master'a з визначенням EPG (кількість яєць в 1 г фекалій).

З метою вивчення ефективності універму за принципом аналогів сформували дві групи тварин по 12 голів у кожній. Коням першої групи згодовували вранці, дворазово з інтервалом 24 години універму у суміші зі зволженим концентрованим кормом з розрахунку 5 г на 100 кг маси тіла тварини. Друга група тварин була контрольною (антигельмінтик не застосовували).

З метою визначення ефективності препарату через 14 днів після дегельмінтизації провели повторне гельмінтокопрологічне дослідження фекалій за методом Mc Master'a.

Для уточнення видового складу гельмінтів через 24, 32 та 48 годин після дачі універму проводили відбір фекалій. Кожну пробу вагою 400 г заливали розчином Барбагалло (1 : 1). Суміш ретельно перемішували та досліджували методом послідовних промивань. Зібраних нематод ретельно промивали, фіксували в розчині Барбагалло та визначали видову належність за допомогою визначника (Двойнос Г.М., Харченко В.А., 1994).

Результати досліджень та їх обговорення. На 14 день після дегельмінтизації універмом тварини повністю звільнилися від паразитів (ЕЕ та ІЕ = 100 %).

В результаті досліджень у коней було визначено 21 вид паразитичних нематод ряду *Strongylida* – 15 видів підродини *Cyathostominae* (*Trichonematinae*) та 6 видів підродини *Strongylinae*.

Домінуючими видами в угрупованні кишкових стронгілід коней є *Cylicocyclus nassatus*, *Cylicocyclus leptostomus*, *Cylicostephanus longibursatus* та *Cylicostephanus minutus*, які складають 27,34 %; 15,62; 18,73; 8,46 % відповідно. Субдомінуючі види – *Cylicostephanus calicatus*, *Cylicocyclus triramosus* та *Cyathostomum catinatum*. Їх частина в угрупованні стронгілід складає 6,10 %; 4,49; 6,37 % відповідно. Такі види, як *Cylicocyclus insigne*, *Cylicocyclus elongatus*, *Cylicostephanus goldi*, *Cyathostomum pateratum*, *Triodontophorus brevicauda*, *Triodontophorus nipponicus*, *Strongylus equinus*, *Alfortia edentatus* та *Delafondia vulgaris* можна вважати рідкісними, так як їх частина в угрупованні кишкових стронгілід складає менше 1 %.

Висновок. Найбільш розповсюдженими стронгілідами коней є види: *C. nassatus*, *C. leptostomum*, *C. triramosus*, *C. longibursatus*, *C. calicatus*, *C. minutus* та *C. Catinatum*, рідкісними – *Cyathostomum pateratum*, *Triodontophorus nipponias*, *Triodontophorus serratus*.

Антигельмінтик універму 0,2 %-ний у дозі 5 г на 100 кг маси тіла груповим методом дворазово з інтервалом 24 години є високоефективним антигельмінтиком при стронгілідозах коней (ЕЕ=100 %).